

פרשת מקץ

adk1010@gmail.com
http://www.yutorah.org/Rabbi_Ari_Kahn

הרב ארי דוד קאהן
http://rabbiarikahn.com/

1. בראשית פרק מב

(א) וירא יעקב כי יש-שָׁכַר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמָה תִּתְרָאוּ: (ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יש-שָׁכַר בְּמִצְרַיִם רְדוּ-שָׁמָּה וְשִׁכְרוּ-לָנוּ מִשָּׁם וְנַחֲתָה וְלֹא נָמוּת: (ג) וַיֵּרְדוּ אַחֲרֵי-יוֹסֵף עֲשָׂרָה לְשָׁכַר בָּר מִמִּצְרַיִם: (ד) וְאֶת-בְּנֵימִין אַחֵי יוֹסֵף לֹא-שָׁלַח יַעֲקֹב אֶת-אֶחָיו כִּי אָמַר פֶּן-יִקְרָאנוּ אֶסּוּן: (ה) וַיְבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשָׁכַר בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי-הָיָה הָרָעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (ו) וַיּוֹסֶף הוּא הַשְׁלִיט עַל-הָאָרֶץ הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל-עַם הָאָרֶץ וַיְבֹאוּ אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּ-לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה: (ז) וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת-אֶחָיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַפֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קִשּׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵאִינָן בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשָׁכַר-אֶכֶל: (ח) וַיִּפֶר יוֹסֵף אֶת-אֶחָיו וְהֵם לֹא הִפְרִיחוּ: (ט) וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְלִים אַתֶּם לָרְאוֹת אֶת-עֲרֹנַת הָאָרֶץ בָּאתֶם: (י) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדַגֵּי וְעַבְדֶּיךָ בָּאוּ לְשָׁכַר-אֶכֶל: (יא) כִּלְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד נִחְנוּ כְּנִימִים אֲנַחְנוּ לֹא-הָיוּ עַבְדֶּיךָ אַחֲסוּם אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הַקִּטָּן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ: (יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִּי-עֲרֹנַת הָאָרֶץ בָּאתֶם לָרְאוֹת: (יג) וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עַבְדֶּיךָ אַחֲסוּם אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הַקִּטָּן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ: (יד) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מְרַגְלִים אַתֶּם: (טו) בְּזֹאת תִּבְחָנוּ חַי פְּרֹעָה אִם-תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם-בָּבוֹא אַחֲיֵיכֶם הַקִּטָּן הִנֵּה: (טז) שְׁלַחוּ מִכֶּם אֶחָד וַיִּקַּח אֶת-אֲחִיכֶם וְאִתָּם הָאֶסּוּר וַיִּבְחָנוּ דְּבָרֵיכֶם הֲאֵמַת אִתְּכֶם וְאִם-לֹא חַי פְּרֹעָה כִּי מְרַגְלִים אַתֶּם: (יז) וַיֹּאסֶף אִתָּם אֶל-מִשְׁמַר שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (יח) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וְחַי אֶת-הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרֵא: (יט) אִם-כְּנִימִים אַתֶּם אַחֲיֵיכֶם אֶחָד יֵאָסֵר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶּם וְאִתָּם לָכוּ הַבֵּיאוּ שָׁכַר רַעְבוֹן בְּתִיכֶם: (כ) וְאֶת-אֲחֵיכֶם הַקִּטָּן תִּבְיִאוּ אֵלַי וַיֹּאמְרוּ דְּבָרֵיכֶם וְלֹא תָמוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ-כֵן: (כא) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אֶחָיו אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל-אֲחֵינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְּנוּ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ עַל-כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת: (כב) וַיַּעַן רְאוּבֵן אִתָּם לֵאמֹר הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אֶל-תִּתְחַטְּאוּ בְּיַד וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם-דָּמוֹ הִגַּה נְדָרְשׁ: (כג) וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שָׁמַע יוֹסֵף כִּי הִמְלִיץ בֵּינְתֶם: (כד) וַיִּסָּב מֵעֲלֵיהֶם וַיִּגְבֵּד וַיִּשָּׁב אֲלֵהֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת-שְׁמֵעוֹן וַיֹּאסֶר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם: (כה) וַיֵּצֵא יוֹסֵף וַיִּמְלֵא אֶת-כַּלְיָהֶם בָּרֶ וְלִהְיוּבֵי כֶסֶף אִישׁ אֶל-שִׁקּוֹ וְלָתֵת לָהֶם צֶדֶה לְדָרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן: (כו) וַיִּשְׂאוּ אֶת-שִׁבְרָם עַל-חַמְרֵיהֶם וַיֵּלְכוּ מִשָּׁם: (כז) וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת-שִׁקּוֹ לָתֵת מִסְפּוֹא לְחַמְרוֹ בְּמִלּוֹן וַיֵּרָא אֶת-כַּסְפּוֹ וְהִנֵּה-הוּא בְּכַף אֲמַתְחָתוֹ: (כח) וַיֹּאמֶר אֶל-אֶחָיו הוֹשִׁב כַּסְפִּי וְגַם הִנֵּה בְּאֲמַתְחָתִי וַיֵּצֵא לָבָם וַיִּתְרָדּוּ אִישׁ אֶל-אֶחָיו לֵאמֹר מֵה-זֹּאת עָשָׂה אֲלֵהֶם לָנוּ:

2. בראשית רבה (וילנא) פרשת מקץ פרשה צא

וירדו אחי יוסף, בני ישראל צריך המקרא לומר אלא בתחלה לא נהגו בו אחזה ומכרוהו ולסוף מתחרטין ואומרים אימתי נרד למצרים נחזיר את אחינו לאביו וכשאמר להם אביהם לירד למצרים נתנו כולם דעת אחת להחזירו, אמר רבי יהודה בר סימון אף יוסף יודע היה שאחיו יורדין למצרים לשבר אוכל, מה עשה הושיב שומרים על כל הפתחים ואמר להם ראו כל מי שנכנס לשבור אוכל כתבו שמו ושם אביו, לערב הביאו פתקים, ועשו כך, כיון שבאו בני יעקב כל אחד ואחד נכנס בשער שלו וכתבו את שמותם לערב הביאו לו הפתקים זה קורא ראובן בן יעקב ואחד קורא שמעון בן יעקב ואחד לוי וכן השוערים כל אחד שלו, מיד אמר להם יוסף

סתמו את האוצרות ופתחו אוצר אחד ונתן שמותם לבעל האוצר ואמר לו ראה כשיבואו האנשים אלו לידך תפוש אותם ושגר אותם לפני, עברו שלשת ימים ולא באו מיד נטל יוסף שבעים גבורים מבית המלך ושגר בשבילים לבקש אותם בשוק הלכו ומצאו אותם בשוק של זונות ומה טיבן בשוק של זונות אלא אמרו אחינו יוסף יפה תואר ויפה מראה שמא בקובא הוא ותפשו אותן והביאום לפני יוסף,

3. רש"י בראשית פרק מב

(יד) הוא אשר דברתי - הדבר אשר דברתי שאתם מרגליסק הוא האמת והנכון, זהו לפי פשוטו. ומדרשו אמר להם ואלו מצאתם אותו ויפסקו עליכם ממון הרבה תפדוהו. אמרו לו הן. אמר להם ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון מה תעשו. אמרו לו לכך באנו, להרוג או ליהרג, אמר להם הוא אשר דברתי אליכם להרוג בני העיר באתם, מנחש אני בגביע שלי ששנים מכם החריבו כרך גדול של שכם:

4. רמב"ן בראשית פרק מב פסוק ט 1194-1270

[ט] ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם - עליהם, וידע שנתקיימו שהרי השתחוו לו, לשון רש"י. ולפי דעתי שהדבר בהפך, כי יאמר הכתוב כי בראות יוסף את אחיו משתחווים לו זכר כל החלומות אשר חלם להם וידע שלא נתקיים אחד מהם בפעם הזאת, כי יודע בפתרונו כי כל אחיו ישתחוו לו בתחילה מן החלום הראשון, והנה אנחנו מאלמים אלומים, כי "אנחנו" ירמוז לכל אחיו אחד עשר, ופעם שנית ישתחוו לו השמש והירח ואחד עשר כוכבים מן החלום השני, וכיון שלא ראה בנימין עמהם חשב זאת התחבולה שיעליל עליהם כדי שיביאו גם בנימין אחיו אליו לקיים החלום הראשון תחילה:

ועל כן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה עמהם בפעם השניה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק. ואחרי שנתקיים החלום הראשון הגיד להם לקיים החלום השני. ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת:

גם הענין השני שעשה להם בגביע לא שתהיה כוונתו לצערם, אבל חשד אולי יש להם שנאה בבנימין שיקנאו אותו באהבת אביהם כקנאתם בו, או שמא הרגיש בנימין שהיה ידם ביוסף ונולדה ביניהם קטטה ושנאה, ועל כן לא רצה שילך עמהם בנימין אולי ישלחו בו ידם עד בדקו אותם באהבתו:

ולזה נתכוונו בו רבותינו בבראשית רבה [צג ט] אמר רבי חייא בר' אבא כל הדברים שאתה קורא שדיבר יהודה בפני אחיו עד שאתה מגיע ולא יכול יוסף להתאפק היה בו פיוס ליוסף פיוס לאחיו, פיוס לבנימין. פיוס ליוסף, ראה היאך נותן נפשו על בניה של רחל וכו':

וכן אני אומר שכל הענינים האלה היו ביוסף מחכמתו בפתרון החלומות, כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו, ויקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון: אבל היה רואה כי השתחויית אחיו לו וגם אביו וכל זרעו אתו, אי אפשר להיות בארצם, והיה מקוה להיותו שם במצרים בראותו הצלחתו הגדולה שם, וכל שכן אחרי ששמע חלום פרעה שנתברר לו כי יבאו כלם שמה ויתקיימו כל חלומותיו:

5. תוספות השלם [ר"ש משנץ 1150-1230]

ותירץ רבי שמשון ז"ל שאם היה שולח לאביו כל הדברים מיד כל אחיו היו בורחים זה מכאן וזה לכאן מפני הבושה אבל לקחם מעט מעט בדברים והושיבם שלא יתביישו ולטובה נתכון

6. ש"ר הירש מב:ט

אם אין טעות בידינו הרי שיקולים אלה הם שהינאו את יוסף מלשלוח הודעה לאביו בשנות אושרו. מה בצע ליעקב לזכות בבוש אחד ולשכל תחתיו עשרה, ולראות מתיחות ואיבה שרויות בין בניו אך למטרה גדולה זו הוא נזקק לכל התחבולות הללו והיו אלה-לדעתנו - ראויות בהחלט לחכמתו של יוסף.

7. בראשית פרק מג, יח-כג

(יח) וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף ויאמרו על-דבר הכסף השבב באמתחתינו בתחלה אנחנו מוכרים להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת אתנו לעבדים ואת-חמרינו: (יט) ויגשו אל-האיש אשר על-בית יוסף וידברו אליו פתח הבית: (כ) ויאמרו כי אדני ירד ירדנו בתחלה לשבר-אכל: (כא) ויהי כייבאנו אל-המלון ונפתחה את-אמתחתינו והנה כסף-איש בפי אמתחתו כספנו במשקלו ונשב אתו בידנו: (כב) וכסף אחר הורדנו בידנו לשבר-אכל לא ידענו מי-שם כספנו באמתחתינו: (כג) ויאמר שלום לכם אל-תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתכם כסףכם בא אלי ויבא אלהם את-שמעון:

8. בראשית פרק מד, א-יז

(א) ויצו את-אשר על-ביתו לאמר מלא את-אמתחת האנשים אכל כאשר יוכלון שאת ושים כסף-איש בפי אמתחתו: (ב) ואת-גביעי גביע הכסף תשים בפל אמתחת הקטן ואת כסף שברו ויעש כדבר יוסף אשר דבר: (ג) הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם: (ד) הם יצאו את-העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על-ביתו קום רדף אחרי האנשים והשגמם ואמרת אליהם למה שלמתם רעה תחת טובה: (ה) הלווא זה אשר ישתה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם אשר עשיתם: (ו) וישגם וידבר אליהם את-הדברים האלה: (ז) ויאמרו אליו למה ידבר אדני כדברים האלה חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה: (ח) הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך כסף או זהב: (ט) אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם-אנחנו נהיה לאדני לעבדים: (י) ויאמר גם-עתה כדבריהם פו-הוא אשר ימצא אתו יהיה-לי עבד ואתם תהיו נקים: (יא) וימהרו ויורדו איש את-אמתחתו ארצה ויפתחו איש אמתחתו: (יב) ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימן: (יג) ויקרעו שמלתם ויעמס איש על-חמרו וישבו העירה: (יד) ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף והוא עומדו שם ויפלו לפניו ארצה: (טו) ויאמר להם יוסף מה-המעשה הזה אשר עשיתם הלווא ידעתם כיי-נחש ינחש איש אשר כמני: (טז) ויאמר יהודה מה-נאמר לאדני מה-נבדק ומה-נצטדק האלהים מצא את-ענון עבדיך הננו עבדים לאדני גם-אנחנו גם אשר-נמצא הגביע בידו: (יז) ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה-לי עבד ואתם עלו לשלום אלי-אביכם: פ

9. בראשית פרק לו,

(כג) ויהי כאשר-בא יוסף אל-אחיו ויפשיטו את-יוסף את-כתנתו את-פסים אשר עליו: (לג) ויכירה ויאמר כתנת בני תיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף: (לד) ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו ויתאבל על-בניו ימים רבים: (לה) ויקמו כל-בניו וכל-בנותיו לנחמו וימאו להתנחם ויאמר כיי-ארד אל-בני אבלי שאלה ויבך אתו אביו:

10. בראשית פרק לא, יז-מג

(יז) וַיִּקַּם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־נָשָׁיו עֲלֵה־גַמְלִים : (יח) וַיְנַהֵג אֶת־כָּל־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־רֶכֶשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ מִקְנֵה קַנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּפָדוֹן אָרֶס לְבוֹא אֶל־יִצְחָק אָבִיו אֲרָצָה כְּנָעַן : (יט) וְלִבְנֵי הַלֵּךְ לָגוּזוֹ אֶת־צֹאֲנוֹ וְתַגְנוֹב רַחֵל אֶת־הַתְּרַפִּים אֲשֶׁר לְאֵבִיהָ : (כ) וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת־לֵב לִבְנֵי הָאֲרָמִי עַל־בְּלֵי הַגִּיד לֹא כִי בָרַח הוּא : (כא) וַיְבָרַח הוּא וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיִּקַּם וַיַּעֲבֵר אֶת־הַנְּהָר וַיֵּשֶׁם אֶת־בָּנָיו הַר הַגְּלָעַד : (כב) וַיִּגַּד לְלִבְנֵי בְיֹס הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב : (כג) וַיִּקַּח אֶת־אָחִיו עִמּוֹ וַיְרֻדְף אַחֲרָיו דָּרָךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ בְּהַר הַגְּלָעַד : (כד) וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל־לִבְנֵי הָאֲרָמִי בַחֲלֵם הַלֵּילָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְּׁמֵר לָךְ פְּרִתְדָּבָר עִם־יַעֲקֹב מְטוֹב עַד־רַע : (כה) וַיִּשָּׂג לִבְנֵי אֶת־יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תִּקַּע אֶת־אֹהֶלוֹ בְּהַר וְלִבְנֵי תִקַּע אֶת־אֹהֶיו בְּהַר הַגְּלָעַד : (כו) וַיֹּאמֶר לִבְנֵי לַיַּעֲקֹב מָה עֲשִׂיתָ וְתַגְנוֹב אֶת־לִבְבִי וְתַנְהֵג אֶת־בְּנֹתַי כַּשְּׁבִיּוֹת חָרֵב : (כז) לָמָּה נַחֲבֹאתָ לְבָרַח וְתַגְנוֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְאֲשַׁלְּחֶךָ בְּשַׁמְחָה וּבְשָׂרִים בְּתֵף וּבְכַנּוּר : (כח) וְלֹא נִטְשָׁתָנִי לְנִשְׁק לְבָנָי וּלְבְנֹתַי עֵתָה הַסְּכַלְתָּ עֲשׂוֹ : (כט) יִשְׁלֹאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אִמְשׁ אֲמַר אֵלַי לֹא־אִמַּר הַשְּׁמֵר לָךְ מִדְּבַר עִם־יַעֲקֹב מְטוֹב עַד־רַע : (ל) וְעֵתָה הַלֵּךְ הַלַּכְתָּ כִּי־נִכְסְף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה גִנְבָתָ אֶת־אֱלֹהֵי : (לא) וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלִבְנֵי כִי נִרְאִיתִי כִי אִמְרָתִי פְרִתְגֹזֵל אֶת־בְּנוֹתֶיךָ מֵעַמִּי : (לב) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחִיָּה נֶגֶד אַחֲיָנוּ הַכָּרְלָךְ מָה עִמָּדִי וְקַחֲלָךְ וְלֹא־יָדַע יַעֲקֹב כִּי רַחֵל גִּנְבָתָם : (לג) וַיָּבֵא לִבְנֵי בְּאֵהָל יַעֲקֹב וּבְאֵהָל לָאָה וּבְאֵהָל שְׁתֵּי הָאֵמָהוֹת וְלֹא מִצָּא וַיִּצָּא מֵאֵהָל לָאָה וַיָּבֵא בְּאֵהָל רַחֵל : (לד) וְרַחֵל לָקְחָה אֶת־הַתְּרַפִּים וַתִּשְׂמֵם בְּכַר הַגָּמֵל וַתִּשָּׁב עֲלֵיהֶם וַיִּמָּשֶׁשׁ לִבְנֵי אֶת־כָּל־הָאֵהָל וְלֹא מִצָּא :

11. רשב"ם בראשית פרשת ויצא פרק לא פסוק יט

(יט) ותגנוב רחל את התרפים - שלא יגידו ויודיעו ללבן כי רוצה יעקב לברוח, כעניין שנאמר אין אפוד ותרפים, כי התרפים דברו און. רגילים היו לקסום בהם :

12. מדרש רבה בראשית פרשה צב סימן ח

ויאמר גם עתה כדבריתם כן הוא עשרה בני אדם שנמצא אחד מהן בגניבה אין כולם באסירה אני איני עושה כן אלא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד ויחפש בגדול החל ובקטן כלה ולמה עבד כן שלא יאמרו יודע היה היכן הוא מונח וימצא הגביע באמתחת בנימין כיון שנמצא הגביע אמרו לו מה גנבא בר גנבתא אמר להון גברא דיוסף יש כאן שעירים יש כאן אחים שמכרו אחיהם אתמהא ויקרעו שמלותם וגוי רבי פנחס בשם רבי יהושעיא שבטים גרמו לאביהם לקרוע לפיכך לקו גם הם